

RHODODENDRON-KYLVÖOHJE

**Soveltuu alppiruusuille ja atsaleoille
sekä useimmille muille kanervakasveille**

Arboretum Mustila 2016

Kasvattaminen ei sinänsä ole vaikeaa, mutta tässä on annettu seikkaperäiset ohjeet koko kasvatusprosessin ymmärtämiseksi.

Siementen säilytys ja esikäsitteily: Siemenet säilyvät kuivassa ja viileässä (noin +1 °C lämpötilassa) useita vuosia. Lämpimässä itävyys häviää selvästi nopeammin. Rhododendron-suvun siemenet eivät tarvitse kylmäkäsitteilyä ennen itämistä, mutta useat muut kanervakasvit, mm. Kalmia ja Gaultheria, ainakin hyötyvä viileä-kosteakäsittelystä.

Kylvöajankohta: Siemenet on parasta kylvää sisätiloihin hyvissä ajoin ennen kesää, jotta ne varttuisivat kesäksi koulintakokoon ja talveentuisivat koulinnan jälkeen. Mustilassa kylvöt tehdään tavallisesti tammi-helmikuun vaihteessa, viimeiset kylvöt helpoilla lajeilla kuitenkin joskus jopa vasta toukokuussa. Harrastajat tekevät kylvöjä sisälle hyvin aikaisin, jopa jo joulun alla, jolloin keinovalon antaminen on erityisen tärkeää.

Kylvötekniikka: Siemenet kylvetään sisälle kostean, lannoittamattoman ja kalkitsemattoman karkean turpeen tai turpeen ja rahkasammalsilpun seoksen pinnalle. Ne tarvitsevat valoa ja tasaista kosteutta itääkseen, joten kylvös katetaan muovilla tai lasilla ja taimille annetaan kasvilampulla tai sopivalla loisteputkella valoa n. 16 h / vrk. Kylvöstä on tuuletettava säännöllisesti homehtumisen ehkäisemiseksi. Itäminen vie 2–4 viikkoa. Ensimmäiseksi esiin työntyy juuri, sitten kaksi sirkkalehteä.

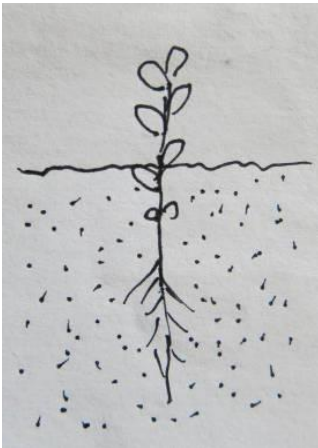
Alkukasvatus: Siementen idettyä pikkutaimet totutetaan vähitellen normaaliin ilmastoon. Kylvöalusta ei itämisen jälkeen saa enää olla märkää, vaan ainoastaan nihkeää (kuin puristettu sieni tai rätti), koska juuret tarvitsevat myös happea. Muutama tunti suoraa auringonvaloa tekee taimille talvella hyvää, mutta huhtikuusta lähtien on varottava, ettei pitkäaikainen eteläaurinko vahingoita lehtiä.

Koulinta: Koulinta on kasvatuksen haastavin vaihe. Se tehdään tavallisesti ulos öiden lämmitettyä kesäkuussa, kun taimissa on sirkkalehtiparin lisäksi 5–8 kasvulehteä. Tällöin taimella on pituutta 3–5 cm ja juuristoakin on muodostunut, mutta se on vielä käsiteltävän kokoista.

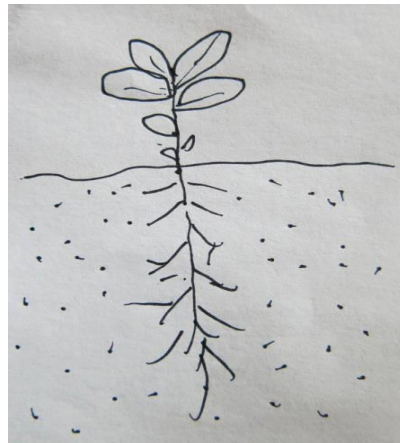
Koulinnat on hyvä tehdä ritiläpohjaisiin laatikoihin, jotta juuristo saa riittävästi happea. Kestäville ja nopeakasvuille lajeille myös puolivarjossa sijaitseva penkki toimii hyvin. Kasvualustaksi sopii karkean hiekan ja turpeen seos. Monenlaiset turpeen ja kiviaineksen seokset sopivat, mutta tärkeää on, että tiivistyvää, hienoa ainesta on mahdollisimman vähän. Tämä on sitä tärkeämpää, mitä vaativampi laji on kyseessä. Vaativia lajeja voi myös avittaa lisäämällä seokseen noin 20% perliittiä. Raakaa turvetta voi varovasti lannoittaa ja kalkita, mutta seoksen on jäätävä happamaksi (pH 4–6). Periaatteessa kasvatukseen voi käyttää myös pelkkää turvetta, ja monet käyttävätkin, mutta tällöin liika kastelu tuhoaa taimet helposti. Karkealla aineksella kuten karkealla hiekalla, perliitillä tai rapakivisoralla parannetaan seoksen vettäläpäisevyyttä ja ilmavuutta, jolloin esim. syysmärkyys ei jatkossakaan tuhoa taimia.

Taimet irrotellaan kylvöksestä niin, että mahdollisimman iso osa seittimäistä hentoa juuristoa säilyy, ei siis latvasta nyppien vaan lohkaisemalla pala kylvöksestä ja irrotellen sitten taimet toisistaan yksi kerrallaan. Jos kylvös on kovin tiheä, kannattaa mieluummin koulia muutaman taimen nippuja, joissa on aikakin yksi eheämpi juuristo, kuin yrittää irrottaa taimet väkisin ja siten tehdä niistä kaikista juurettomia. Taimet on paras koulia noin 10 cm välisiin riveihin, noin 5 cm päähän toisistaan. Ne tuntuvat hyötyvän toistensa seurasta tässä vaiheessa.

Kouliessa on tärkeää huolellisesti sijoittaa pisimmän juuren kärki mahdollisimman syvälle kasvualustaan. Tämä pienentää kuivumisen riskiä seuraavina viikkoina. Taimet koulitaan hieman alkuperäistä korkeutta syvemmälle niin, että juuriston lisäksi noin puolet varresta hautautuu mullan sisään, kuten seuraavan sivun vasemmanpuoleisessa kuvassa näkyy. Alle vuoden ikäinen alppiruusu juurtuu kuin pistokas ikään myös maan alle jääneestä varresta, ja tuloksena on vahvajuurinen tukeva taimi, kuten keskimmaisessa kuvassa. Jos taimen koulii juurenniskan tasalle (kuten oikeanpuoleisessa kuvassa), sen juuristo kuivaa helposti, ja itse taimi myös lakooa maan pintaa vasten niin, että se sitten pahimmassa tapauksessa myös latvastaan mätäneee liian märkää turvetta vasten.

Kouli näin

*Hyvä lopputulos
2 kk koulinnan jälkeen*

Ei näin

Koulinnan jälkeen taimet kastellaan varovasti, ei likomääräksi. Kaatuneet taimet oiotaan pystyyn tyvestään käsin tukevasti, etteivät ne mene uudestaan lakoon ihan ensimmäisestä vesipisarasta, sillä turvetta vasten kaatuneet ja turpeen alla hautautuneet taimet mätänevät helposti.

Ideaalitilanne jatkossakin, mutta aivan erityisesti seuraavien parin viikon ajan, on pitää turvehiekka tuoreena, mutta ei märkänä. Ajattele nihkeää tiskirättiä: turpeessa on kosteutta, mutta ei niin paljoa, että siitä puristettaessa valuisi vettä.

Koulinnan jälkeinen viikko on kriittisin vaihe, jonka aikana taimet toipuvat koulinnan aiheuttamasta järkytyksestä. Tänä aikana kasvupaikan ilmankosteus on pidettävä mahdollisimman korkeana, ja pidettävä taimet viileässä (noin 10–20 °C lämpötilassa) suojassa paahteelta. Lehtien sumuttaminen tekee hyvää, mutta juuristoalueen kasteluun ei muutamaan päivään pitäisi olla tarvetta, ellei sää ole poikkeuksellisen kuumaa.

Taimia kastellaan vasta kun turvehiekka kuivahtaa enemmänkin kuin vain aivan pinnasta, sillä veden lisäksi juuret tarvitsevat edelleen myös happea. Alppiruusujen oma haihdunta on nyt ja jatkossakin huomattavan vähäistä esim. lehtipuihin verrattuna, ja kosteus poistuu pääasiassa kasvualustan pinnasta haihtumalla. Niinpä kastelun tarve riippuu suuresti lämpötilasta ja ilmankosteudesta, eikä yksioikoista reseptiä (esim. kastele 5 päivän välein) sen takia voi antaa. Tilannetta on vain seurattava säännöllisesti, ja kasteltava heti kun turvehiekka on kuivahtanut pintaa syvemmmältä.

Viikko koulinnan jälkeen laatikot voi nostaa valoisampaan ja lämpimämpään paikkaan, kernaasti jopa kasvihuoneeseen, ei kuitenkaan edelleenkään auringonpaahteeseen tai kuumaan. Ihanteellinen lämpötila on 20–30 °C. Kylmässä tai märässä taimet alkavat helposti juroa; kasvu pysähtyy ja sitä on vaikea käynnistää uudestaan ennen seuraavaa kesää.

Mikäli koulinta ja kastelu onnistuu, taimet alkavat kasvaa nopeasti koulinnan jälkeen, ja niiden lehdet alkavat loppukesällä muistuttaa aikuisia kasveja. Atsaleat kasvavat huomattavasti alppiruusuja nopeammin.

Talvetus: Kestävimmät lajit ja risteymät voi talvettaa jo ensimmäisenä talvena ulkona lumen alla. Aremmat lajit on suojattava huolellisesti havuilla tai lumella tai talvetettava pakkasettomassa, viileässä tilassa. Mikäli routaa muodostuu, on lumi-havu-suojaus kuivumisen estämiseksi erityisen tärkeää, myös vielä keväällä kunnes routa on kokonaan sulanut. Suora auringonpaiste kevättalvella maan ollessa jäässä on tuhoisaa.

Jatkokasvatus: 1–3 vuotta koulinnan jälkeen, taimien ollessa vähintään 10 cm mittaisia, ne istutetaan turvehiekkapenkkeihin, joissa ne kasvavat melko vaivattomasti. Vain varovainen, orgaaninen klooriton lannoitus keväällä sekä kastelu pitkien kuivuuskausien aikana on tarpeen. Taimet voi siirtää lopulliselle istutuspaikalleen jo 20–30 cm mittaisina, mutta isojakin taimia voi keväällä siirtää, koska juuristo on melko pieni.

Helpoimpia, aloittelijoille sopivia kasvatettavia: lähes kaikki atsaleat, useimmat alppiruusuristeyvät, japaninalppiruusu (*R. brachycarpum* var. *brachycarpum*), mustilanalppiruusu (*R. brachycarpum* var. *tigerstedtii*), virginialppiruusu (*R. catawbiense*), dahurianalppiruusu (*R. dauricum*).

Melko helppoja kasvatettavia: Useimmat kestävät isolehtiset villialppiruusulajit (*R. smirnowii*, *R. maximum*, *R. oreodoxa* jne.), koreanalppiruusu (*R. mucronulatum*), lapinalppiruusu (*R. lapponicum*), ohotanalppiruusu (*R. aureum*), kamtsatkanalppiruusu (*R. camtschaticum*).

Vaikeita kasvatettavia: Pursut (idätysvaihe vaikea), useimmat varpumaiset lajit (*R. fastigiatum*, *R. impeditum* jne.), puna- ja keltakukkaiset villilajit (*R. forrestii*, *R. wardii* ym., talvenarkoja!), Taliensia-sektion lajit (mm. *R. aganniphum*, *R. phaeochrysum*, *R. przewalskii*, *R. rufum*, jne., hidaskasvuisia ja märälle herkkiä).